

Voorzitter, inwoners van Eemsdelta, collega raadsleden en college,

De eerste kadernota van de gemeente Eemsdelta, het voelt bijna als het eerste jaar na een geboorte, bijzonder en soms nog wat onwennig.

We willen beginnen met het ambtelijk apparaat bedanken voor het vele werk dat ze de afgelopen periode verzet hebben.

Voorzitter, naast de financiële beslommeringen die ook onze gemeente in haar greep houden, met name in de jeugdzorg en WMO, maar ook de herijking van het gemeentefonds, is de coronapandemie tekenend voor afgelopen jaar. We kijken vandaag vooruit, maar kunnen dat niet zonder naar het verleden te kijken. Door het coronavirus zijn er ook in Eemsdelta mensen ziek geworden en mensen overleden. We willen hier bij stil staan en voelen mee met de nabestaanden. Daarnaast hebben we gezien dat gelijktijdig met de coronapandemie er ook een soort van eenzaamheidsepidemie is ontstaan. Net als corona zal eenzaamheid niet zomaar weer verdwenen zijn. De eenzaamheidscijfers zijn al jaren consistent hoog en afgelopen najaar is er in het kader van de vierjaarlijkse gezondheidsmonitor weer een onderzoek onder onze inwoners gestart, de cijfers zullen daarvan binnenkort bekend worden gemaakt. We maken ons ernstig zorgen over de mensen die moeite hebben om weer aan te haken bij de samenleving. Na anderhalf jaar op jezelf te zijn aangewezen zal voor een deel van onze inwoners het moeilijk zijn om weer hun plek in de samenleving te vinden. We vragen ons af hoe de gemeente deze groep inwoners gaat ondersteunen en in hoeverre de extra gelden vanuit het Rijk voor de aanpak eenzaamheid ten gevolge van corona hierbij soelaas kunnen bieden. Voor jongeren, ouderen, maar ook voor de stille groep, de mensen zoals u en ik, waarbij het op het eerste gezicht lijkt alsof ze zich prima kunnen redden. In de realiteit is eenzaamheid een stille permanente aanwezigheid in de levens van vele inwoners. Kunt u toelichten hoe de gemeente Eemsdelta de ruim 119.00 euro aan steunmaatregelen voor het bestrijden van eenzaamheid onder ouderen gaat inzetten?

De economie lijkt redelijk goed door de crisis heen te komen, mede dankzij de ondersteunende maatregelen. Toch zien we dat groepen ondernemers, zelfstandigen en werknemers het zwaar hebben ten gevolge van de pandemie. De horeca die amper personeel kan vinden na anderhalf jaar geen werk te hebben kunnen bieden, zzp'ers in bijvoorbeeld de cultuursector en evenementenbranche etc..

We zien licht aan het eind van de tunnel, we zien dat mensen proberen hun best te blijven doen om zich zo goed als mogelijk aan de maatregelen te houden maar dat we ook snakken naar meer ruimte en vooral naar nabijheid. Laten we voor de toekomst de goede lessen van de pandemie, het snel en praktisch ondersteunen van de economie, toegenomen oog voor gezondheid en nabijheid, onthouden en omarmen. Ook vanuit de voorbeeldfunctie die de gemeente in deze heeft.

Financieel

De tekorten op het sociaal domein zijn groot, er is door het Rijk eindelijk extra geld vrijgemaakt om de tekorten op jeugdzorg in te dammen. Maar de onzekerheden over structurele oplossingen en ook hier weer de gevolgen van de pandemie op langere termijn zorgen dat we waakzaam moeten blijven. Om als nieuwe gemeente een stabiele basis op te bouwen, met een goede algemene reserve om incidentele tekorten op te vangen, lijkt in deze tijd haast ondoenlijk. Voor ons is een buffer opbouwen om klappen te kunnen opvangen en de hulp aan de meest kwetsbare inwoners te kunnen blijven garanderen een belangrijk doel. Maar we zien ook dat de ruimte daarvoor zeer zeer beperkt

is. Om als raad goed grip te kunnen hebben zijn ons inziens bestemmingsreserves nodig, juist ook voor het sociaal domein.

Voorzitter, men zegt wel eens dat de beschaving van een samenleving afgelezen uit de manier waarop met de zwaksten wordt omgegaan.

GroenLinks vindt dat er een reserve sociaal domein moet zijn voor de mensen die nauwelijks rond kunnen komen of voor wie de kwaliteit van leven ernstig onder druk staat. We kunnen het niet langer riskeren dat jongeren met problemen niet goed en snel geholpen worden om hun leven weer op de rails te krijgen. Toch zien we de wachtlijsten in de jeugdzorg en GGZ oplopen. Verschillende gemeenten in ons land weigeren om nog verder te bezuinigen op het sociaal domein zolang het Rijk niet met structurele oplossingen komt. Laten we ons daar bij aansluiten. Maar tegelijkertijd, laten we ook creatief en innovatief kijken naar maatwerkoplossingen. Is het mogelijk dat voor het oplossen van deze problemen een deel van de extra steunmaatregelen ingezet kunnen worden, om zodoende de achterstanden weg te werken en met een schone lei te beginnen? Er is in de afgelopen bijeenkomst over jeugdhulpverlening door onze fractie geconstateerd dat er binnen onze gemeente nog veel gedaan moet worden om kwalitatief goede en passende zorg te bieden, onze fractie vindt dit onderwerp prioriteit in het komende jaar. De basis op orde en passende zorg voor een ieder die dat nodig vindt. Daarmee leggen we de basis voor gelijke kansen voor alle inwoners, ook de meer kwetsbare.

Wonen

Al jaren is de woningnood een groot probleem in delen van Nederland, in onze regio was er echter een langere tijd een woningoverschot. Ineens is het tij gekeerd. De woningen komen amper nog bij de makelaar en worden ver boven de vraagprijs verkocht. Voor starters of herintreders op de woningmarkt is het vrijwel onmogelijk om nog aan een betaalbare woning te komen, ook in Eemsdelta. Tegelijkertijd zien we ook dat het steeds moeilijker wordt om een betaalbare huurwoning te vinden. Sinds de invoering van de woningwet is steeds meer marktwerking ingevoerd. Vooral voor de beschikbaarheid van sociale huurwoningen en goedkope tot middeldure woningen blijkt dit funest. Particuliere ontwikkelaars bouwen vooral woningen voor het hogere segment en tegelijkertijd zijn de verkoopprijzen het afgelopen jaar enorm gestegen. Onze gemeente vergrijsst en tegelijkertijd kunnen jongeren en bijvoorbeeld gescheiden ouders met kinderen vrijwel geen passende woning kopen. Ons voorzieningenniveau en de leefbaarheid kunnen we alleen behouden met een evenwichtige leeftijdsopbouw.

We vragen ons af wat het college doet voor de woningzoekenden die dat het hardst nodig hebben, het eerste halfjaar stemt ons nog weinig hoopvol in deze. De behoeften in de woningmarkt lijken te zijn veranderd en als gemeente moeten we hier creatief en flexibel mee omgaan. We kijken uit naar de woonvisie en hopen dat er een goede analyse van de behoefte zal komen.

Participatie

Het kan niet anders dan dat we in deze beschouwing nogmaals aandacht vragen voor participatie. Dit is domein overstijgend, op veel terreinen waar het college en raad besluiten over nemen en wij als raad onze rol pakken, missen we tot op heden een goed uitgewerkte visie op participatie. Veel onderwerpen worden besproken met medebestuurders, beleidsadviseur en soms een enkele inwoner. Maar dit is geen afspiegeling van de bevolking. GroenLinks hoopt dat er een goede samenwerking met onze inwoners gaat komen, waarbij hun kennis en kunde over de eigen leefomgeving en wensen en dromen centraal staan. Wij roepen het college dan ook op om op thema's zoals de energietransitie bijvoorbeeld burgerberaden te organiseren en de besluiten vanuit die beraden als leidend te nemen. En we beseffen ons dat wij als GroenLinks dan niet altijd aan het langste eind zullen trekken, al denken we dat onze inwoners – mits voorzien van eerlijke en feitelijke kennis- prima goed onderbouwde en toekomstgerichte besluiten kunnen nemen. Wij hebben het volste vertrouwen in de inwoners van onze gemeente, als gemeente hebben wij de taak om deze inwoners te ondersteunen en te faciliteren.

Klimaatcrisis en energie

Tot slot is er de klimaatcrisis. Voor GroenLinks de belangrijkste crisis op dit moment, omdat de gevolgen op de langere termijn groot zijn. Al zullen sommigen liever een biertje in de kroeg drinken nu dat weer kan, de klimaatcrisis is de grootste uitdaging voor de komende decennia. Eemsdelta noemt dat het koploper wil zijn in de energietransitie, we zien dit echter nog niet terugkomen in de uitvoering. Onze inwoners staan klaar om de handschoenen op te pakken, de lokale energiecoöperaties willen samen met de dorpen aan de slag om hun bijdrage te leveren in de energietransitie. Het college heeft echter grotendeels de verantwoordelijkheid bij de grote commerciële bedrijven gelegd. Een gemiste kans vind onze fractie. Participatie begint aan de voorkant en organiseer je niet nog eens in eens vervolgstadium.

Ook willen wij oproepen dat onze nieuw te bouwen bedrijven allemaal voorzien worden van een zonnedak. Hoe kijkt het college naar dit voorstel?

Op weg naar een klimaatneutrale gemeente; investeren in schone mobiliteit, fietspaden juichen we van harte toe. Onze inwoners hebben zoveel ideeën om onze gemeente groener en diverser te maken, best college doe dit samen met hen, geef onze inwoners de ruimte en benut alle kennis, kunde en daadkracht die er is. Samen komen we veel verder.

Wel maken we ons blijven zorgen om de zogenaamde energiearmoede. Er zijn heel wat mensen die moeten kiezen tussen een maaltijd of de energierekening betalen. Mensen die in een woning wonen zonder isolatie, zij komen niet mee in de energietransitie en krijgen wel elk jaar een hogere energierekening. We zien de maatregelen die het college neemt, zoals de energiecoaches, als mooi startpunt om dit structureel aan te pakken.

In de komende jaren moet volgens onze fractie het integrale groenbeleid, met aandacht voor bomen, biodiversiteit, hittestress etc prioriteit krijgen op de gemeentelijke agenda. Bij de diverse sloop-nieuwbouw trajecten zien wij dan ook graag een samenhang tussen, groen rood en blauw. Kortom, hoe gaat een nieuw te bouwen wijk er naast de stenen uitzien, ruimte voor onderlinge verbondenheid, maar in de basis, voordat er ook maar 1 bouwtekening klaar is, hoe gaan we om met de gevolgen van de klimaatcrisis. Wat is het minimale gewenste groen in een wijk, hoeveel bomen per vierkante kilometer, hoe gaan we om met hevige regenval. De blauwdruk voor wijken in de toekomst, waarin andere eisen gesteld zullen moeten worden aan de leefomgeving.

Tot slot hebben we nog een paar losse vragen naar aanleiding van de kadernota:

We zien dat er een bedrag van 500.000 euro is gereserveerd voor de niet bewaakte spoorwegovergangen en via onze achterban hebben we mogen vernemen dat dit bedrag gereserveerd is om de spoorwegovergangingen Zuiderlopsterweg en Gerichtsweg toegankelijk te houden. Als GroenLinks fractie juichen we deze ontwikkeling toe. Klopt het dat het college beide overgangen open wil houden? Voor de Gerichtsweg was er door ProRail al een oplossing toegezegd middels een brug, blijft deze toezegging van ProRail staan en in hoeverre is er al duidelijkheid te geven over de Zuiderlopsterweg?

Daarnaast zien we vaak de term excellent onderwijs voorbij komen, GroenLinks vraagt zich af wat het college concreet onder excellent onderwijs verstaat en hoe dat ingevuld gaat worden. In hoeverre verhoudt deze definiëring zich tot de behoefte die er in de arbeidsmarkt is? Excellent wekt de indruk dat het gaat om hoger opgeleiden terwijl de arbeidsmarkt in onze regio ook een sterke behoefte heeft aan goedgeschoolde praktisch ingestelde werknemers in de zorg, de industrie en bouw. De impact van coronapandemie op kansenongelijkheid is groot, GroenLinksEemsdelta heeft de ambitie om zich volop in te zetten om deze kansenongelijkheid te verkleinen. Mede via het NPG liggen hier gelukkig mogelijkheden voor. Aansluitend hierop sluit ede motie ' nu leren wat later is' ons inziens aan bij het bijdragen aan een brede oriëntatie voor basisschoolleerlingen op de toekomst.

In de afgelopen 6 maanden heeft het college een voortvarende indruk op ons gemaakt. Veel oude dossiers moesten nog worden afgerond en de pandemie zorgde voor veel belemmeringen. We hebben er vertrouwen in dat het college, net als wij, samen wil werken om van Eemsdelta een prachtgemeente te maken, waar inwoners zich gezien en gehoord voelen en daar waar mogelijk zelf aan het roer zitten van hun eigen leven en leefomgeving.

Als laatste wil ik nog even ingaan op de vorige zin, een Eemsdelta waar inwoners zich gezien en gehoord voelen. Vandaag is het Keti Koti, afgelopen week zagen we overal in het land gemeenten die de regenboogvlag uithingen, we zien de behoefte aan een sinterklaasfeest voor iedereen toenemen, ook in onze gemeente wordt steeds vaker meegedaan aan de ramadan en het Suikerfeest gevierd. We hebben vele inwoners die zich naast inwoner van Eemsdelta, van Nederland, ook verbonden voelen met andere subgroepen in onze samenleving. Deze inwoners maken deel uit van dorpen of wijken in onze gemeente, zij verdienen het om gezien en gehoord te worden en wij allemaal verdienen een samenleving waar iedereen er toe doet. Wij willen het college dan ook vragen om hier, samen met ons, haar voorbeeldrol te pakken. In Eemsdelta hing de regenboogvlag niet afgelopen weekend, het lijkt misschien symboolpolitiek, maar de waarde van dergelijke symbolen gaat dieper dan dat. Het gaat om solidariteit en onderlinge betrokkenheid. Voor alle inwoners van Eemsdelta, zodat iedereen er werkelijk toe doet.

Tot zover voorzitter,